

Symbol – to rzecz lub obraz, któremu przypisuje się **szczególne, głębokie znaczenie**, tylko pośrednio związane z bezpośrednią treścią tego co widzialne.

- Są reprezentatywne;
- Są niepodzielne;
- Są kolektywne, nie indywidualne;
- Są one odczuwalne na poziomie podświadomym lub nieświadomym;
- Są one znaczące.

Znak – (1) w semiotyce (stanowiącej w logice ogólną teorię znaków) percypowalny (obserwowalny) element rzeczywistości który **nie jest istotny ze względu na swoje własne cechy, ale na swoją relację do innego elementu rzeczywistości do którego się odnosi.**

(2) **jest obrazem (gestem, działaniem), co oznacza każdą konkretną myśl.**

(3) **stan rzeczy** spowodowany (przez człowieka) po to, **by według przyjętej konwencji znaczeniowej wiązać z tym stanem myśli o określonej treści.**

Symbol Polski Walczącej jako ...

Abrewiacja:
umowny, czasami
graficzny skrót
wyrazu lub grupy
wyrazów w piśmie

Ligatura:
połączenie
dwóch lub
więcej liter
w jedną

Przykłady abrewiacji

Christus x̄ps x̄pc
contra ⁊ ɔɔ ɔc ɔ-c
cuius c̄s

cum c̄

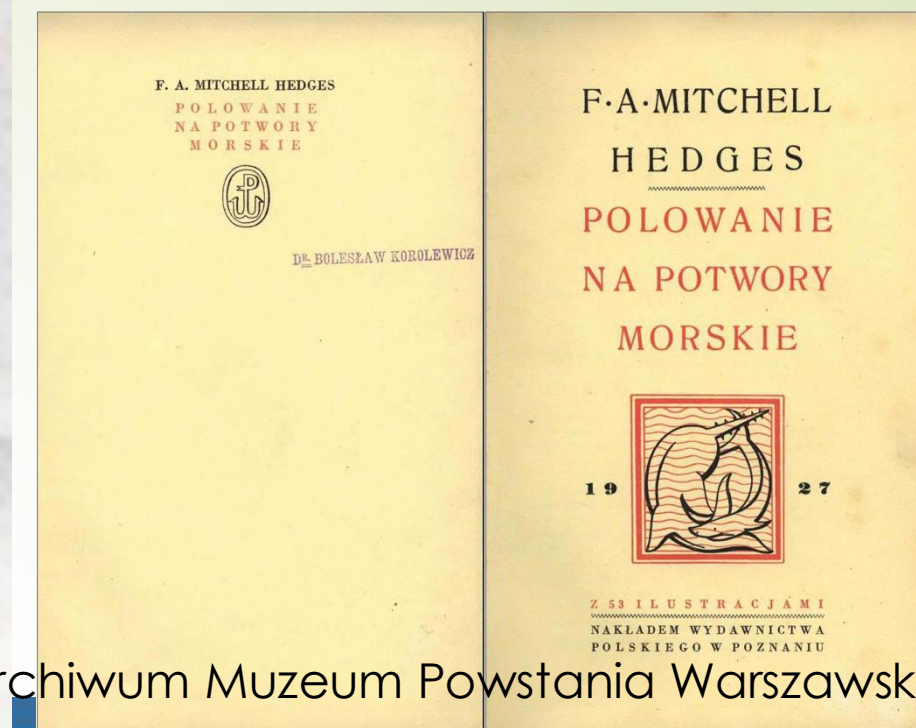
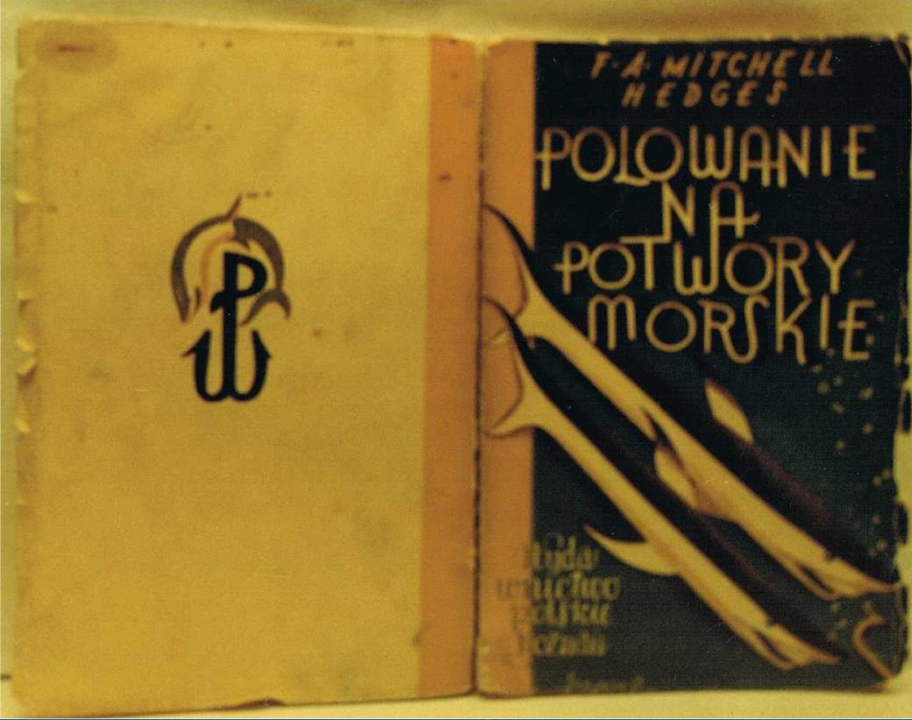
Deus d̄s

olisedit 7 erpignit. Intea dari
c̄ d̄c. peditu 7 c̄. mulibz eñtun
aduenit. Tuncq̄ iglli eñt i ge
tibz vñtq̄ aīs pūgtū ē. Inq̄ pūgt
ambo reges vñtiati s̄. at tādū
antepr etam fuit quoadulq̄ fu

Przykłady ligatury

fi → fi

fl → fl

Za: Archiwum Muzeum Powstania Warszawskiego.

Stanisław Baczyński
„Sztuka Walcząca”, 1923

Logo Wydawnictwa
Polskiego w książce
Stanisława Baczyńskiego
„Sztuka Walcząca”, 1923

Karol Hubert Rostworowski
„Antychryst. Tragedja
w trzech aktach”, 1925

F.A. Mitchell Hedges
„Polowanie na potwory
morskie”, 1927 (strona
tytułowa)

Sygnet
wydawnictwa
z tylnej okładki
książki „Polowanie
na potwory
morskie”, 1927

Stanisław Mycielski
„W sercu dżungli”,
1935

Technika umieszczania Kotwic

Czego potrzebowano?

- Kredą lub małą nalepką
- Farba czarna / farba biała / lakier asfaltowy.
- Stemple

Dwa lub trzy ruchy ręką w czasie malowano. Trzeba było zrobić to możliwie najszybciej (!!!).

„Wieczne Pióro” / „Pisząca stalówka”. „Był to składany, możliwy do ukrycia nawet pod marynarką zestaw. Składał się z długiego na ok. 2 m kija składanego z kilku rozłączalnych segmentów. Na końcu tak zestawionej tyczki umieszczona była mała puszka z farbą do malowania, z wojłokowym knotem, który wystawał na zewnątrz. Knot był <piszącą stalówką>”.

Za ustaleniami **Andrzeja Gładkowskiego**. *Symbol Polski Walczącej*, Warszawa 2016, s. 55.

„znaki malowane konspiracyjne (...) winny być nie mniejsze jak **50 cm**, aby z daleka rzucały się w oczy”.

Instrukcja konspiracyjna do akcji 1918 z (na) 11 listopada 1943 r., za: Andrzej Gładkowski, Polski Symbol Polski Walczącej, s. 50.

„A tam w Polsce ....
Pełnie ukradkiem Oporność Trójosobowa
Ja, Pędzel i Farba Biała – morowa to załoga ...
Lao Che, „Przed Burzą”

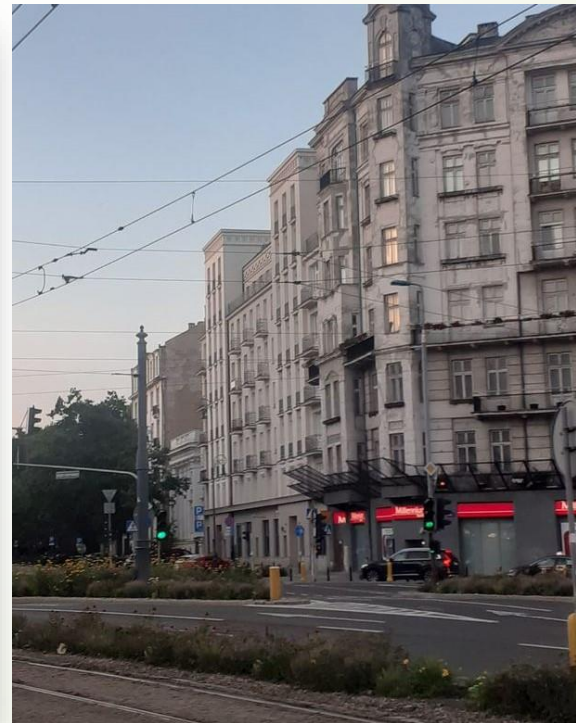

Fragment filmu
Biura Informacji
i Propagandy
AK.

Eugeniusz Tyrajski, harcerz zastępu MG 410

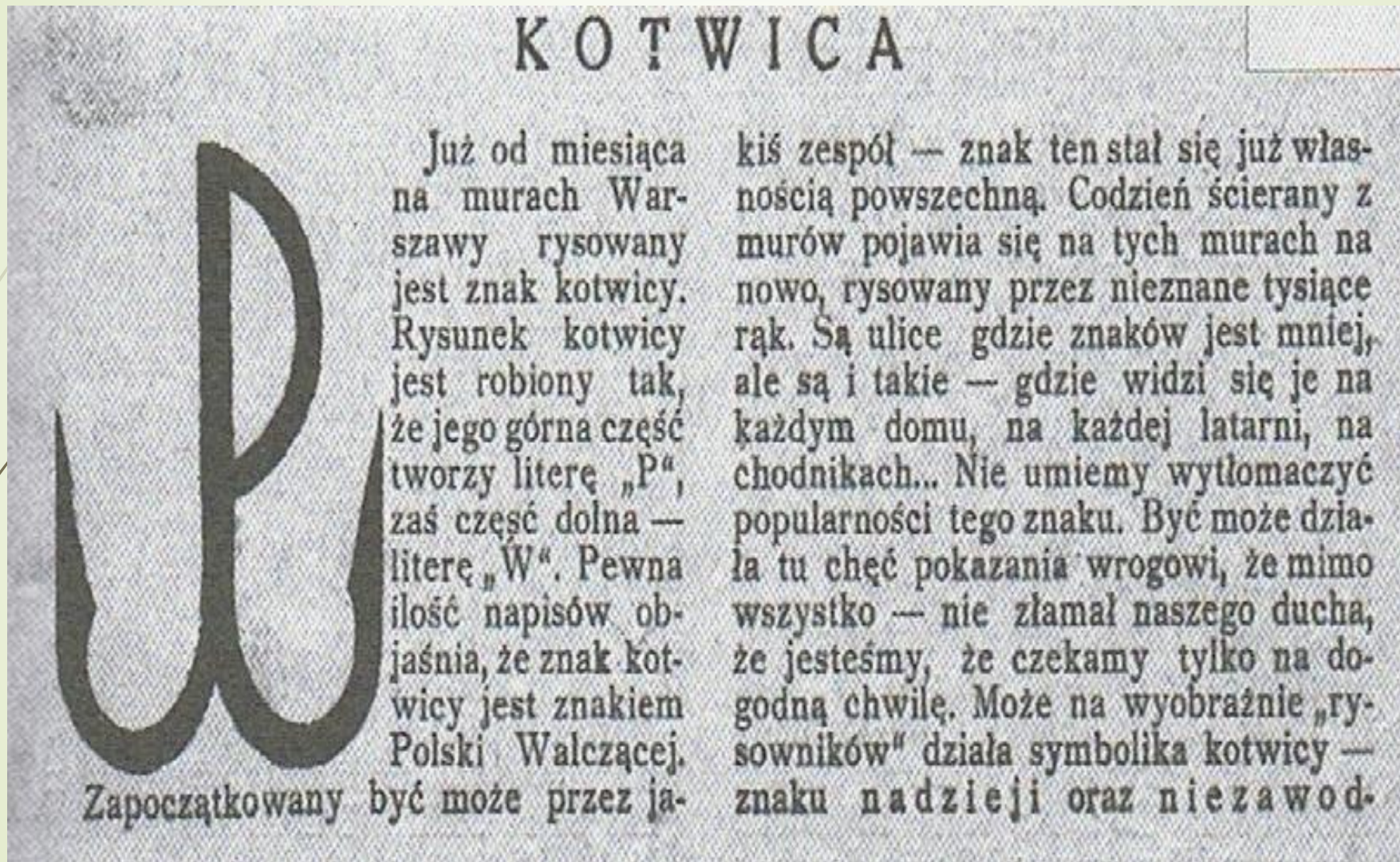
„Znak ten, oglądany przez warszawiaków został dobrze zapamiętany i pozostawał bardzo długo nie skasowany przez ówczesne władze niemieckie. Sfotografował go m. in. polski „cichociemny” **Stefan Bałuk, zrutek z Londynu**, wyposażony specjalnie w aparat fotograficzny „**Leica**”, służący normanie nie tylko do fotograficznego dokumentowania ważnych wydarzeń konspiracyjnych, ale i lokalizacji niemieckich bunkrów w Warszawie”.

Andrzej Gładkowski, *Kotwica Walcząca. Dzieje znaku Polski Walczącej*, Warszawa 2008, s. 32.

Narodowe Archiwum Cyfrowe. Obok zdjęcie autora prezentacji (2022).

Prasa konspiracyjna: „Biuletyn Informacyjny”, „Demokrata”, „Polska Walcząca”

Kotwica, „Biuletyn Informacyjny”, 16.04.1942.

Skrzyżowanie ulic Ludwika Krzywickiego i Filtrowej.

Zdjęcia autora prezentacji.

Polska Walcząca

1

Tygodnik informacyjny.

Rok II.

19 lipca 1942 r.

Nr. 20.

 Celem naszym: Wielkie, Potężne, Sprawiedliwe, Niepodległe POLSKA.

"Polek nie skug - nie zna co to pany,
 nie da się okuć przemocą w kajdany!..."

Wśród skalnych zakamów, wśród rozpadlin, wąwozów i wydłużonych
 "polji" Jugosławii, od przeszło roku echo powtarza huk wystrzałów,
 a często warkot motorów lotniczych i samochodowych wmiesza się w su-
 chy tarkot karabinów maszynowych.

**Polska Walcząca,
 19.07.1942, nr 20.
 Strona tytułowa.**

Rok II.

 Celem naszym: Wiel

Polityka Rosji wobec Polski.

Tym celom narodu polskiego przeciwstawiła się kategorycznie Rosja sowiecka, dążąca do ekspansji terytorialnej w kierunku zachodnim. Oświadczyła ona, że związek demokratyczny narodów Europy Środkowej godzi w jej bezpieczeństwo i stanowić ma kordon sanitarny między Zachodem a Wschodem, co nie leżało bynajmniej w zamiarach twórców tej idei. W swej koncepcji podziału świata na strefy wpływów, Rosja sowiecka postanowiła wliczyć wszystkie narody środkowo-europejskie w swój system polityczny.

Polska, granicząca bezpośrednio ze Związkiem Radzieckim, stała się pierwszą ofiarą tej polityki. Naprzód zażądała Rosja przyznania jej terytorium Polski leżącego na wschód od tzw. Linii Curzona, stanowiącego połowę obszaru naszego państwa. Potem rozpoczęła kampanię przeciwko legalnemu Rządowi polskiemu w Londynie, zarzucając mu tendencje faszystowskie i współpracę z Niemcami. Następnie stworzyła drugi „rząd” polski, dążąc do narzucenia go narodowi polskiemu i ograniczając w ten sposób jego suwerenność. Wreszcie okupowała całe terytorium Polski, w ślad za czym rozpoczęły się rządy NKWD, terror i przesładowanie bohaterów Polski Podziemnej.

Naród polski przyjął Armię Czerwoną, jako wyzwoliciełkę Polski od jarzma hitlerowskiego. Wkrótce jednak nastąpiło rozczarowanie. Najszerze masy ludowe przekonały się, że demokracja jest w obozie Polski Podziemnej, zaś Komitet Lubelski to dyktatura, oparta o obce siły, a nie o wolę i zaufanie narodu.

Mimo tych rozczarowań, stronnictwa Polski Podziemnej zrobiły wielki wysiłek w kierunku porozumienia się ze Związkiem Radzieckim. Gdy Mikołajczyk ustąpił z Rządu Londyńskiego i oceniając pesymistyczne szanse Polski, postanowił iść na kompromis, stronnictwa demokratyczne w kraju, będące podstawą Rządu prem. Arciszewskiego zażądały zmiany gabinetu w kierunku uzgodnienia linii Mikołajczyka i Arciszewskiego. W dn. 22 II br. ogłosiły one deklarację, w której uznały konieczność rozmów z Rosją w sprawie ujawnienia się i utworzenia jak najszybciej Rządu Jedności Narodowej, któryby mógł wziąć udział w obradach konferencji w S. Francisco.

Ta dobra wola została podeptana przez Rosję sowiecką, która zaproszonych przez siebie wysłanników Polski Podziemnej uwięziła i wytoczyła im proces jako dywersantów. Rachuby Rosji, że w ten sposób kierownicy Polski Podziemnej zostaną odcięci od swego narodu, zawiodły.

Nie udało się wbić klina pomiędzy naród a tych jego przywódców, którzy przez szereg lat z najwyższym narażeniem życia i poświęceniem organizowali i prowadzili walkę przeciw obcej przemocy. Nie udało się przekonać Polaków, że Polska Walcząca prowadziła dywersję antyradzieckie w porozumieniu z Niemcami. O bezkompromisowej jej postawie antyniemieckiej świadczy krew setek tysięcy męczenników Polski Podziemnej i bohaterów A. K. przelana w otwartej walce i w kaźniach Gestapo, przypieczętowana heroicznym czynem warszawskiego powstania, podjętego z wiarą w uczciwość sojuszników z Zachodu i Wschodu. Nasza karta jest czysta. Nie my, lecz oni będą kiedyś musieli tłumaczyć się przed historią.

Nie było nigdy współpracy między Polską Podziemną a Niemcami. Nie było też woli dywersji przeciwko Związkowi Radzieckiemu. Przeciwnie, przedstawiciele władz krajowych i A. K. usiłowali wszędzie ujawnić się i współpracować z Armią Czerwoną, lecz byli za to aresztowani i rozstrzeliwani. Stronnictwa RJN dążyły też do ujawnienia się i nawiązania stosunków z Rosją, czemu dały wyraz w rozmowach, jakie przed uwięzieniem przedstawicieli Polski Podziemnej toczyły się w Pruszkowie.

To Rosja odrzuciła tę chęć współpracy i zgody między obydwu narodami, spychając wszystko co w Polsce niezależne z powrotem w konspirację, a tolerując tylko tych, którzy ugięli się przed nią i działali pod jej dyktandem.

Taka jest prawda o Polsce Podziemnej i o jej hardej walce o honor i niezależność narodu. Nie będziemy tu reklamować jej ofiar i zasług, pozostawiając sąd o tym historii, stwierdzamy tylko jedno, że Polska Walcząca podtrzymała w narodzie ducha oporu i wolności, zahartowała masy polskiego ludu i stworzyła w nich postawę, która manifestuje się dzisiaj tak widocznie.

Naród polski nie przestał być sobą. W największych nieszczęściach nie załamał się moralnie i nie ugiął karku przed nikim, kto chciałby nim rządzić z zewnątrz, wbrew jego interesom i woli. Ten wielki kapitał Polska Walcząca przekazuje w spadku tym, którzy walkę narodu o suwerenność prowadzić będą dalej innymi metodami.

Decyzja Polski Podziemnej.

Koniec wojny z Niemcami zastał Polskę w sytuacji niesłychanie trudnej, a nawet tragicznej. Gdy inne narody, zwłaszcza zachodnie, po zlikwidowaniu okupacji niemieckiej odzyskały rzeczywistą wolność i mogły przystąpić samodzielnie do urzędzenia sobie życia, Polska w wyniku wojny, w której poniosła największe ofiary, znalazła się pod

Imieślów czynny

„W gwiazdę Francji Orzeł Biały

Patrzę lot swój w niebo wzbił

Słońcem lipca podniecany,
woła do nas z górnych stron

Powstań Polsko, skrusz kajdany,

dziś Twój tryumf, albo zgon.

„Warszawianka

„Boże coś Polskę, przez tak
liczne wieki

Otaczał blaskiem potęgi i
chwały (...)

W swych stosunkach z Rosją naród polski nie żąda niczego więcej, jak poszanowania przez nią tych podstawowych zasad demokracji, o których ocalenie i zabezpieczenie walczyły przez 5 i pół lat wszystkie miłujące wolność narody.

Zamykając dziś szczytny okres walki konspiracyjnej polskich stronnictw demokratycznych o te zasady demokracji, Rada Jedności Narodowej chce zostawić po sobie, w oporciu o nie program demokracji polskiej, jako

Testament Polski Walczącej.

Składają się nań następujące postulaty:

1. Opuszczenie terytorium Polski przez wojska sowieckie oraz przez rosyjską policję polityczną.

2. Zaprzestanie prześladowań politycznych, którego dowodem będzie:

- a) zwolnienie skazanych i uwięzionych w procesie moskiewskim,
- b) amnestia dla więźniów politycznych oraz dla wszystkich żołnierzy A. K. i dla tzw. „oddziałów leśnych”,
- c) powrót Polaków wywiezionych w głąb Rosji i likwidacja obozów koncentracyjnych, przypominających smutnej pamięci metody totalizmu hitlerowskiego,
- d) zniesienie systemu policyjnego, znajdującego wyraz w istnieniu tzw. Min. Bezpieczeństwa.

3. Zjednoczenie i uniezależnienie Armii Polskiej przez:

- a) spolszczenie korpusu oficerskiego w Armii gen. Rola-Zymierskiego,
- b) honorowy powrót z bronią wojsk polskich z zagranicy,
- c) połączenie w jedną całość i na równych prawach Armii z zagranicy oraz b. Armii Krajowej z Armią gen. Żymierskiego.

4. Zaprzestanie dewastacji gospodarczej kraju przez władze okupacyjne.

5. Dopuszczenie wszystkich polskich stronnictw demokratycznych do udziału w wyborach 5-przymiotnikowych.

6. Zapewnienie niezależności polskiej polityki zagranicznej.

7. Stworzenie pełnego samorządu terytorialnego, społeczno-gospodarczego i kulturalno-oświatowego.

8. Uspołecznienie własności wielkokapitalistycznej i zorganizowanie sprawiedliwego podziału dochodu społecznego.

9. Zapewnienie masom pracującym współkierownictwa i kontroli nad całą gospodarką narodową oraz warunków materialnych, zabezpieczających byt rodzinie i osobisty rozwój kulturalny.

10. Swoboda walki dla klasy robotniczej o jej prawa w ramach nieskrępowanego ruchu zawodowego.

11. Sprawiedliwe przeprowadzenie reformy rolnej i kontrola narodu nad akcją osiedleńczą na odzyskanych ziemiach zachodnich i w Prusach wschodnich.

12. Oparcie powszechnego, demokratycznego nauczania i wychowania na zasadach moralnych i duchowym dorobku cywilizacji zachodniej i naszego kraju.

Zapowiadając walkę o ten program na jawnej arenie politycznej stronnictwa demokratyczne RJN wyrażają nadzieję, że Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej dążyć będzie do demokratyzacji Polski i do przekreślenia różnic i sporów, dzielących dotąd różne odcinki społeczeństwa polskiego.

Dopóki dążenie to nie przejawia się w czynach, nie będzie mogło nastąpić trwałe odprężenie w stosunkach wewnętrznych a wielu ludzi Polski Podziemnej będzie musiało się dalej ukrywać, bez żadnych wrogich zamiarów wobec Rządu lecz wyłącznie z obawy o swe życie.

Ze swej strony Polska Walcząca stwierdza, że nie dąży wcale do sprowokowania wojny między demokracjami Zachodu a Związkiem Radzieckim, na której — jak głosi prasa rządowa — „londyńczycy opierali swe rachuby polityczne”.

Nowa wojna zadałaby tak straszne rany narodowi polskiemu, że pragnieniem wszystkich Polaków jest porozumienie polsko-rosyjskie oraz między Anglią Ameryką i Rosją na drodze pokojowej. Jeżeli to porozumienie ma być trwałe nie wystarczy przywrócenie zaufania w stosunkach Polski z Rosją. Naród polski jest członkiem wielkiej rodziny narodów środkowo-europejskich a w szczególności zachodnio-słowiańskich, z którymi związany jest przez swe położenie geopolityczne i przeszłość historyczną i pragnie wejść z nimi w najściślejszą wspólnotę polityczną, gospodarczą i kulturalną.

Wyrażamy nadzieję, że osiągnięcie porozumienia z Rosją na tych zasadach jest możliwe i że ono jedynie zlikwiduje po wieczne czasy nieprzyjaźń polsko-rosyjską, mającą swe źródło w polityce reakcyjnego caratu, zastępując ją wzajemnym szacunkiem, zaufaniem i przyjaźnią, dla dobra obu narodów, Europy i całej demokratycznej ludzkości.

RADA JEDNOŚCI NARODOWEJ.

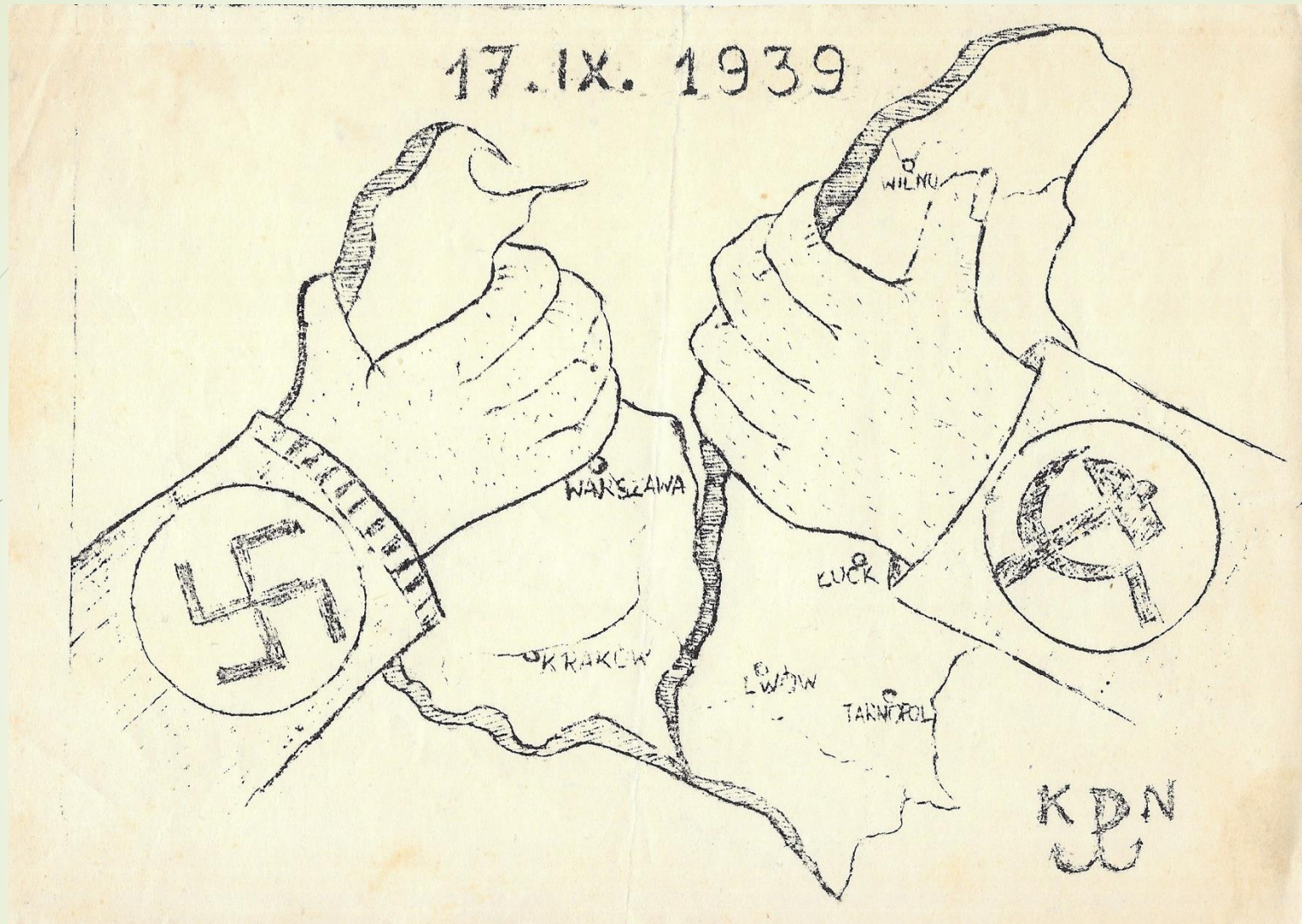
Dnia 1 lipca 1945.

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Znak Polski Walczącej używany przez organizacje antykomunistyczne. Archiwa rodzinne.

pytu na to pismo. Nie sdożano uruchomić punktów rozdawania ulotek w rodzaju kiosków "Ruchu". Rozrzucano je przed bramami zakładów, przede wszystkim stoczni, lub na ulicach. Stale można było oglądać las rąk wyciągniętych po spadające ulotki. Choć na wszystkich pismach był nadruk "druk bezpłatny", powstał czarny rynek bibuły. Ludzie oferowali 500 zł za 1 egzemplarz "Solidarności". Biada było osobnikowi, którego straż stoczniowa przyłapała na handlu gazetkami.

Strajk w Trójmieście trwał 18 dni, wystarczające długo, żeby powstała strajkowa twórczość artystyczna i literacka. Redakcja "Solidarności" otrzymywała kilkanaście wierszy o tematyce strajkowej dziennie. Wiele z nich reprezentowało wysoki poziom literacki. W czasie strajku powstało wiele pieczętów i pamiątkowych exlibrisów. Pieczętowano nimi druki strajkowe, pocztówki i koperty. Już dziś są one cenną pamiątką wspólnie przeżytych, solidarnych dni. Solidarność strajkujących z mieszkańcami Trójmiasta była czymś niezwykłym. Gdy drukarniom zaczynało brakować papieru, ogłaszano apel do mieszkańców zgromadzonych przed stocznia. W szybkim czasie pojawiały się całe sterty papieru różnych formatów, wyciągnięte gdzieś z zakamarków przez anonimowych ludzi.

Blokada telefonów z resztą kraju zrodziła pomysł, aby uruchomić radiostację MKS-u. Na statkach wyposażonych na pochylniach stoczniowych ponoć znajdowały się takie radiostacje. Nie próbowano ich uruchomić bojąc się ewentualnego uszkodzenia cennego sprzętu. Duch praworządności wziął górę nad potrzebą łączności.

Działalność Wolnych Drukarni Stoczniowych nie była nielegalna. Zrealizowano konstytucyjną wolność. "... oddanie do użytku ludu pracującego i jego organizacji drukarni, zasobów papieru..." stało się ciałem.

Mieszkańcy Trójmiasta !!!

W związku z masową dezinformacją przedkładającą informacje o aktualnej sytuacji strajkowej strajki trwają !

Aktualnie strajkuje ok. 400 zakładów Trójmiasta, strajki są typu okupacyjnego. Został utworzony Międzyzakładowy Komitet Strajkowy z siedzibą w Gdańsku. Stocznia Gdańska i on jest naszym jedynym przedstawicielem rozmów z władzami.

Strajkowe Komitety Zakładowe otrzymują porządek zakładach pracy. Jest porządek, nie ma żadnych incydentów, może być spokojnie o nas.

WYTRZYMAMY !!

MIĘDZYZAKŁADOWY KOMITET STRAJKOWY

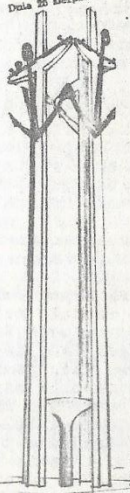
Wolna drukarnia Stocznia GDYMA

ROBOTNIK WYBRZEŻA

PISMO KOMITETU ZAŁOZYCIELSKIEGO WOLNYCH ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH WYBRZEŻA MAJ 1980 NR 7

STRAJKOWY BIULETYN INFORMACYJNY
SOLIDARNOŚĆ
Nr 23
STOCZNIA GDANSKA - Data 31 sierpnia 1980 r.
Druk bezpłatny

STRAJKOWY BIULETYN INFORMACYJNY
SOLIDARNOŚĆ
Nr 5
STOCZNIA GDANSKA - Data 26 sierpnia 1980 r.

KOMITEK POLICZYCH STOCZNIOWCÓW 1970

SIERPIEŃ 44

Tadeusz Gajcy „Topornicki”

uderzenie

Pod stopą ziemia jak werbel niech zagra,
Rozwinąć w górę twarde bębny słów -
Wydłużyć krok,
Wydłużyć krok,
Poszerzyć oddech wyteżonych płuc.

Na nowe drogi nowych kroków rytm
Na nowe słońce młody ramion pług -
Niech warczą dni,
Niech warczą dni,
Nad nami niebo jak płonący stóg.

Żegnaj sielska młodości
Żegnajcie bestroskie dni -
Nam wysoki zaśpiewa pocisk
I żelazne będą any.

Na broni naszej chmurnej i ostrej
Ojczyzny nowy uniesiemy kształt,
Ciśnem na ciś,
Ciśnem na ciś,
Za krzywdę całny mówić będzie strzał.

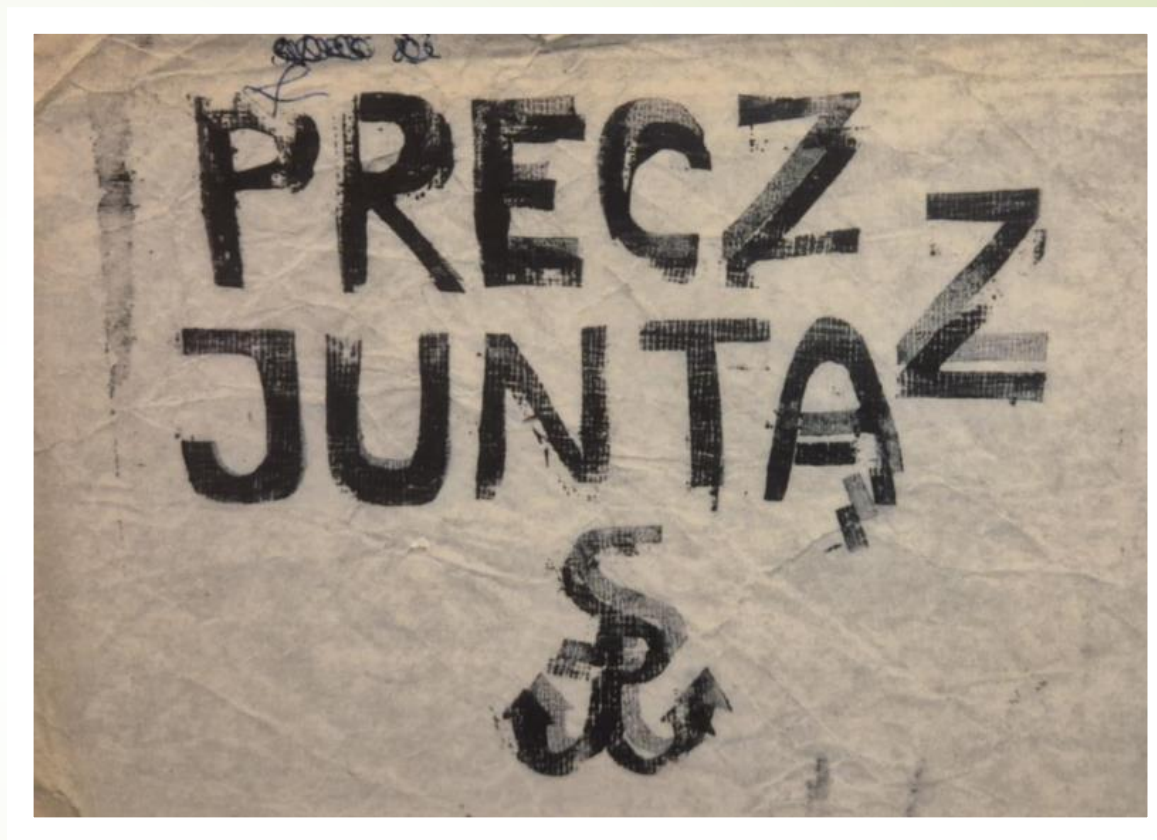
Tylko uderzyć zawzięcie i mocno
Tylko pod pięścią rozpędzony marsz -
Serce jak grom,
Serce jak grom,
Wrogowi czujnie stanąć twarzą w twarz.

Żegnaj sielska młodości...

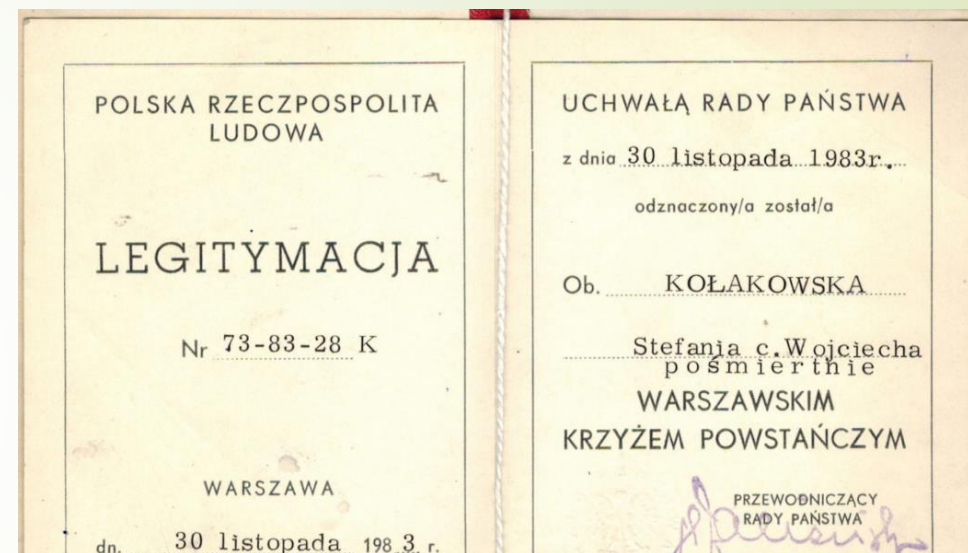
Przesłanie z tamtych lat

JERZY
NARBUTT

Jak co roku, jak już przez tyle lat, zbieramy się w sercu Stolicy, by czcić kolejne rocznice wybuchu Powstania Warszawskiego. I schodzą się wtedy jego uczestnicy - coraz już mniej liczni. I schodzą się ludzie starsi, pamiętający wspaniały rok 1918 i zwycięski rok 1920. I przychodzą - coraz to liczniejsi - ludzie młodzi, dla których wszystkie te daty kojarzą się z przeszłością zamierzającą. Cóż im proponujemy - my, świadkowie tamtych 63 dni? Proponujemy skupienie się na sensie ofiary, jaką ich rówieśnicy kiedyś złożyli. Proponujemy zrozumienie, że ofiara ta nie wyżyła jak widać daremna, skoro owocuje dziś wśród najmłodszych odrodzeniem myśli niepodległej. Proponujemy, by się zastanowili, co tamtych młodych powstańców - chłopów i dziewcząt z AK - skłaniało do ofiar najwyższych. Pragniemy, by pojęli jedną rzecz najważniejszą: że pełni młodości i młodzieńczej miłości życia powstańcy Warszawy nie stawiali swego życia wyżej ponad sprawy, które decydują o wartości życia.

➤ **Warszawski Krzyż Powstańczy, domena publiczna.** Legitymacja Warszawskiego Krzyża Powstańczego Stefanii Kołakowskiej. Archiwa rodzinne.

USTAWA

z dnia 10 czerwca 2014 r.

o ochronie Znak Polski Walczącej

Art. 1. 1. Znak Polski Walczącej, będący symbolem walki polskiego narodu z niemieckim agresorem i okupantem podczas II wojny światowej, stanowi dobro ogólnonarodowe i podlega ochronie należytej historycznej spuściźnie Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Znakiem Polski Walczącej jest symbol w kształcie kotwicy składający się z połączonych ze sobą liter „P” i „W”, w taki sposób, że litera „P” umieszczona jest nad środkiem litery „W”.

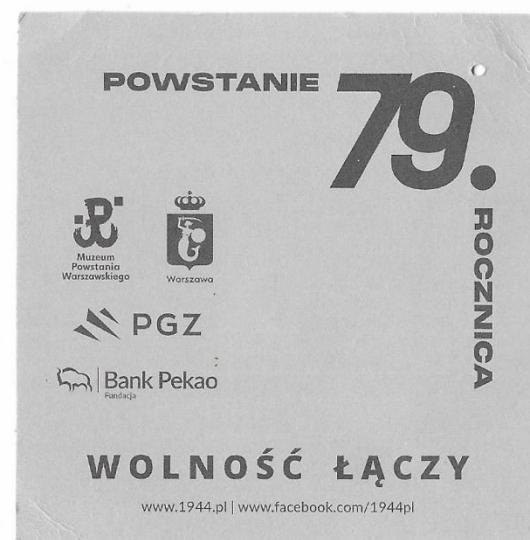
Art. 2. Otaczanie Znak Polski Walczącej czcią i szacunkiem jest prawem i obowiązkiem każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 3. 1. Kto publicznie znieważa Znak Polski Walczącej, podlega karze grzywny.

2. Do postępowania w sprawach, o których mowa w ust. 1, stosuje się przepisy ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2013 r. poz. 395, z późn. zm.¹⁾).

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *B. Komorowski*

Akcja Wolność Łączy Muzeum Powstania Warszawskiego.